

Отже, поряд з величезним потенціалом використання технологій для покращення життя, потрібно ретельно керувати його розвитком та впровадженням, для максимізації переваг та мінімізації ризиків. Це вимагатиме глобального співробітництва, відповідальної політики, етичних підходів та підготовки громадян до реалій цифрового світу. Необхідні регулювання, етичні рамки, навчання кадрів та активне залучення всього суспільства для безпечної та інклюзивної цифрової трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Digital 2022 Global Overview Report. 2022. URL: <https://wearesocial.com/cn/wp-content/uploads/sites/8/2022/01/DataReportal-GDR002-20220126-Digital-2022-Global-Overview-Report-Essentials-v02.pdf>
2. Червона О. Ю. Тенденції розвитку електронної комерції. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2020. № 39, 65-68.
3. Гусєва О. Ю. та Легомінова С. В., 2018. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*, № 1, С. 33-39.
4. Kazim E., Hanna R.A. Philosophical foundations for digital ethics and AI Ethics: a dignitarian approach. *AI and Ethics*. 2021. 1(9), pp. 1-19. DOI:10.1007/s43681-021-00040-9
5. Kazim E., Koshiyama A.S. A high-level overview of AI ethics. *Cell Press*. 2021. *Patterns* 2. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.patter.2021.100314>

Ольга Лужецька

*кандидат філологічних наук, доцент,
директор Навчально-наукового центру з вивчення іноземних мов,
Західноукраїнський національний університет*

ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ГАРАНТІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ

Актуальність проблеми. З 24 лютого 2022 року сфера освіти в Україні, як і решта сфер суспільного життя, зазнала суттєвих змін в умовах воєнного стану. Одна частина учасників освітнього процесу продовжує здобувати освіту на всіх рівнях і далі в Україні, але за нових умов, інша вимушено перемістилася в межах нашої країни або за кордон, у зв'язку з веденням бойових дій та тимчасової окупації окремих територій, потребуючи як державної, так і міжнародної підтримки для забезпечення безперервності здобуття освіти.

До сьогодні діючий воєнний стан в Україні унеможливорює організацію освітнього процесу для здобувачів усіх рівнів освіти, передусім дошкільної, базової та повної загальної середньої освіти, у звичному форматі. Більшість вітчизняних закладів освіти змушені змінити очну форму навчання на дистанційну або змішану. Значно збільшилася кількість дітей, які надали перевагу сімейній формі навчання. Все більшого значення набуває й екстернат, тобто самостійне опанування загальноосвітніх програм базової та повної

загальної середньої освіти з подальшою атестацією у відповідному закладі освіти.

Мета нашої наукової розвідки – з'ясувати можливості здобуття освіти, зокрема базової та повної загальної середньої освіти за умов воєнного стану в Україні, з урахуванням державних гарантій та рекомендацій.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про освіту», статті 57 щодо державних гарантій та наказів МОН України № 563 від 15.05.2023 року та № 836 (із внесеними змінами) від 13.06. 2024 року зазначено, що в умовах воєнного стану необхідно забезпечити права дітей, які вимушено опинилися за межами України, дітей з населених пунктів на лінії зіткнення та звільнених від окупації територій, на продовження здобуття освіти; надати можливість українським дітям, які перебувають далеко від своєї Батьківщини, навчатись надалі за українськими освітніми програмами [1; 2]. Як підкреслюється, важливо сприяти тому, щоб українська молодь не втрачала зв'язок із Вітчизною та продовжувала навчання в Україні у майбутньому.

Для цього запропоновано такі варіанти здобуття освіти за умов воєнного стану в Україні:

- обирати тільки очну форму навчання у закладі освіти країни перебування учня/учениці;
- поєднувати очну форму навчання у закладі освіти країни перебування з однією із можливих форм навчання (дистанційна, сімейна (домашня), або екстернат) у закладі загальної середньої освіти України;
- здобувати освіту лише в Україні за однією із зазначених вище форм навчання, передбачених чинним законодавством, якщо це не суперечить чинному законодавству країни перебування [2].

Варто підкреслити, що порядок навчання у закладах освіти за кордоном та здобуття освіти на усіх рівнях регулюється лише національною нормативно-правовою базою держави. Крім цього, згідно із законодавством України дитина може бути зарахована тільки до одного вітчизняного закладу загальної середньої освіти.

Щодо дітей, які навчаються одночасно як у закордонних, так й у вітчизняних закладах освіти, то необхідно взяти до уваги, що вони одночасно опановують дві освітні програми, що зумовлює збільшення навчального навантаження та може спричинити погіршення їхнього стану здоров'я [2].

Рекомендовано МОН України закладам освіти, у яких діти - громадяни України дистанційно здобувають освіту, оскільки очно навчаються за межами нашої країни, за можливості, вжити усіх необхідних заходів для оптимізації освітнього процесу та врахування показників успішності з тих предметів, які учень/учениця опановує у школі за кордоном, а саме:

- складати розклад уроків в онлайн-форматі з урахуванням зайнятості учнів упродовж дня у закладах освіти країн перебування, якщо можливо;
- не вносити до розкладу уроків в онлайн-форматі ті навчальні предмети, опанування яких передбачено у закордонній школі, або предмети (курси) вибіркового освітнього компоненту;
- надавати перевагу, якщо можливо, асинхронному навчанню із залученням відеозаписів уроків;

- якщо в закладі освіти навчається певна кількість представників одного класу, які одночасно здобувають освіту як в Україні, так і за її межами, то можна організовувати для них навчальний процес на платформі «Всеукраїнська школа онлайн» (далі - ВШО), тощо.

Для забезпечення індивідуального підходу учневі / учениці, у випадку необхідності, пропонується індивідуальний навчальний план, який може містити деякі відхилення від визначених освітньою програмою української школи освітніх компонентів. Варто також брати до уваги освітню програму та навчальний план закладу освіти за кордоном, де навчається дитина, і т.д. [2].

Після завершення здобуття базової або повної загальної середньої освіти в закладах освіти за кордоном й отримання відповідних підтверджень здійснюється процедура їх визнання, яка відбувається в установленому законодавством України порядку. Свідоцтво про здобуття базової або повної загальної середньої освіти єдиного державного зразка України видається дітям, які, будучи за межами нашої країни, здобували освіту й у вітчизняному ліцензованому навчально-виховному комплексі.

Крім цього, усім учням / ученицям випускних класів, які навчались за кордоном або проживали (проживають) деякий час на відповідній території України, та, за певних обставин, не змогли отримати документ про здобуття певного рівня освіти, надається доступ до проходження річного оцінювання в одному із вітчизняних закладів освіти як екстернам з метою отримання документа державного зразка та продовження здобуття освіти як в Україні, так і за її межами надалі [2].

Висновки. Не зважаючи на такі складні умови сьогодення, за підтримки нашої держави, як і міжнародної спільноти, кожна молода людина в Україні має можливість здобути якісну освіту на всіх її рівнях, передусім базову та повну загальну середню освіту, для своєї подальшої професійної та особистісної самореалізації.

Перспективу наших подальших наукових пошуків вбачаємо у здійсненні ґрунтовного порівняльного аналізу освітнього процесу у вітчизняних та закордонних закладах загальної середньої освіти для оптимізації навчально-виховного процесу в українській школі та кращій її адаптації до нових викликів у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 року (зі змінами, внесеними згідно з Законом № 3482-ІХ від 21.11.2023 року).
2. Накази МОН України № 563 від 15 травня 2023 року та № 836 (зі змінами) від 13.06. 2024 року. Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні.